

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius, tel. (8 5) 266 1400,
faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt, http://www.sam.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603472

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2020-11-   Nr. (10.2.2.5E-413) 10-
į 2020-10-30   Nr. NV-2976

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL NACIONALINĖS DARBOTVARKĖS NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO KONTROLĖS IR VARTOJIMO PREVENCIJOS KLAUSIMAIS RENGIMO IR NACIONALINĖS DARBOTVARKĖS ĮGYVENDINIMO KOORDINATORIAUS PASKYRIMO“ PROJEKTO

Sveikatos apsaugos ministerija, įvertinusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2020 m. spalio 30 d. išvadoje pateiktus pasiūlymus Nr. NV-2976 bei atsižvelgdama 2020 m. spalio 28 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos su valstybės institucijomis organizuoto pasitarimo metu priimtus sprendimus, teikia patikslintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos klausimais rengimo ir Nacionalinės darbotvarkės įgyvendinimo koordinatoriaus paskyrimo“ projektą (toliau – Projektas) bei papildomą informaciją dėl Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos klausimais reikalingumo ir jos rengimo koncepcijos.

Projekto tikslas – vadovaujantis Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo 6 straipsnio 4 punktu ir 14 straipsnio 1 dalies 1 punktu, pavesti Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentui (toliau – Departamentas) parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos klausimais (toliau – Nacionalinė darbotvarkė) projektą, paskirti Departamentą Nacionalinės darbotvarkės įgyvendinimo koordinatoriumi.

Sprendžiama problema. Nuo 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujam strateginio valdymo modeliui, strateginių dokumentų sistemoje atsisakoma Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir jų vartojimo prevencijos 2018–2028 m. programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-1765 „Dėl Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir jų vartojimo prevencijos 2018–2028 m. programos patvirtinimo“ (toliau – Programa).

Šiuo metu galiojančioje Programoje yra nustatyti Lietuvos ilgalaikiai psichoaktyviųjų medžiagų kontrolės ir jų vartojimo prevencijos politikos tikslai, uždaviniai ir kryptys. Strateginis Programos tikslas – sukurti sveikesnę ir saugesnę visuomenę, kurioje kiekvienam žmogui siekiama padėti išvengti alkoholio, tabako ir narkotikų daromos žalos ar ją sumažinti, taip pat sudaromos galimybės rūpintis savo, šeimos ar bendruomenės narių sveikata, socialine ir ekonomine gerove. Tai nėra vien tik sveikatos valdymo srities užduotis. Psichoaktyviųjų medžiagų paklausos ir pasiūlos keliamos problemos yra daugialypės ir reikalauja tarpinstitucinio, horizontalaus ir subalansuoto priemonių derinimo bei koordinavimo ne vienos, o kelių viešosios

politikos įgyvendinimo sričių: socialinės, sveikatos apsaugos, švietimo, teisingumo, vidaus reikalų. Jos negali būti sprendžiamos / išspręstos atskirai veikiant skirtingiems sektoriams.

Tuo atveju, jei psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlai ir paklausai mažinti skirti veiksmai bus planuojami ir įgyvendinami atskirai, pagal valdymo sritis, nebus įmanoma pamatuoti pasiektų rezultatų, nebus matomas bendras veiksmų planas, nebus užtikrinama sinergija tarp skirtingų sričių. Nacionaliniame pažangos plane (toliau – NPP) yra numatytas rodiklis – išlaikyti stabilų narkotikų vartojimo paplitimo rodiklį bendrojoje populiacijoje. Šio rodiklio turi būti siekiama horizontaliai, kadangi kiekvienos valstybės valdymo srities indėlis yra vienodai svarbus siekiant, kad neaugtų narkotikų vartojimas. Veiksmai neapsiriboja tik sveikatos priežiūros paslaugų teikimu. Sveikatos srityje susiduriama jau su vartojimo pasekmėmis. Tačiau ne mažiau svarbu yra prevencinės veiklos, kurios užkirstų kelią narkotikų vartojimui arba bent atitolintų narkotikų vartojimo pradžios amžių. Narkotikų patekimo į rinką užkardymas, nusikalstamų grupuočių atskleidimas, narkotikų kontrabandos, internetines prekybos stabdymas, pašto siuntų kontrolės stiprinimas ir kitos teisėsaugos veiklos neabejotinai prisideda prie narkotikų vartojimo paplitimo mažinimo ir minėto rodiklio pasiekimo. Žalos mažinimo priemonės netiesiogiai prisideda prie narkotikų vartojimo paplitimo mažinimo. Socialinė rehabilitacija bei reintegracija apima socialinę, sveikatos, teisingumo valstybės valdymo sritis ir tiesiogiai lemia paklausos mažinimą. Taip pat reikėtų paminėti kalėjimų sistemą ir baudžiamąją justiciją, kurios kasdien susiduria su narkotikų keliamais iššūkiais ir turi svertus padėti narkotikus vartojančiam žmogui atsisakyti šios priklausomybės ir keisti elgesį. Apsvaigusiu asmenų dalyvavimo eismo įvykiuose kontrolės priemonių sprendimai, tautinių mažumų integravimas, finansinių nusikaltimų, siekiant nuslėpti iš narkotikų sandėrių gautas pajamas, ištyrimas, visų sistemų pareigūnų gebėjimų stiprinimas ir dar daugiau veiklų kitose valstybės valdymo srityse prisideda prie narkotikų vartojimo paplitimo mažinimo. Tai tik vienas rodiklis, kuris iliustruoja, kaip psichoaktyviųjų medžiagų paklausos ir pasiūlos mažinimas yra susijęs su įvairiomis valstybės valdymo veiklos sritimis. Neturint vieno bendro dokumento, kuriame būtų numatyti siekiami bendri tikslai ir uždaviniai, įvardyti bendrai visoms institucijoms keliami rodikliai, NPP numatyto rodiklio pasiekimas nebus sukoordinuotas, nebus pamatuotas ir įvertintas. NPP numatyti rodikliai mažinti alkoholio ir tabako vartojimo paplitimą lygiai taip pat nebus pasiekti be horizontalių veiksmų planavimo.

Be tokio strateginio dokumento kaip Programa, nelieta vientiso ir nuoseklaus požiūrio, stiprinant visuomenės narių sveikatą, gerovę ir saugumą, mažinant narkotikų, tabako ir alkoholio vartojimo žalą, jų pasiūlą bei paklausą, derinant švietimo, prevencijos, gydymo, žalos mažinimo, rehabilitacijos, reintegracijos paslaugas, teisėsaugos veiksmus tarpusavyje bei atskirai tarp šių sričių.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagrindas kompleksiniam požiūriui į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą yra išdėstytas Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. gruodžio 13 d. rezoliucijoje „Dėl kryptingos narkotikų, tabako ir alkoholio vartojimo prevencijos ir kontrolės politikos“, kuria raginama formuoti ir įgyvendinti kompleksinę ir integruotą narkotikų, tabako ir alkoholio vartojimo prevencijos bei kryptingą tabako ir alkoholio kontrolės, narkotikų pasiūlos ir paklausos mažinimo politiką Lietuvoje.

Taip pat Programa atitinka ir įgyvendina Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 30-osios specialiosios sesijos narkotikų klausimais (angl. UNGASS), vykusios 2016 m. balandžio 19–21 d., baigiamajame dokumente „Mūsų bendras įsipareigojimas veiksmingai spręsti ir kovoti su pasaulio narkotikų problema“ (angl. *Our joint commitment to effectively addressing and countering the world drug problem*) pabrėžiamą integruoto, subalansuoto ir įrodymais pagrįsto

požiūrio taikymą planuojant, įgyvendinant ir vertinant narkotikų kontrolės politiką. Šiuos suformuluotus principus atliepia ir ES pasirinkta subalansuotos ir integralios narkotikų politikos kryptis, kurios formavimas buvo pradėtas dar 9-ąjį dešimtmetį ir yra tęsiamas ir remiamas iki šiol ES 2013–2020 m. kovos su narkotikais strategijoje bei šiuo metu Europos Komisijos pateiktoje valstybėms narėms ES kovos su narkotikais darbotvarkėje (2021–2025 m.), kuri, beje, yra naujosios ES *saugumo* sąjungos strategijos dalis (*ne vien sveikatos*). Pažymėtina, kad Lietuvoje buvo suformuotas dar platesnis požiūris – Programoje numatant ne tik narkotikų, bet ir tabako ir alkoholio keliamų problemų sprendimus, įgyvendinant koordinuotą ir veiksmingą tarpsektorinį veikimą valstybėje.

Taigi tarptautinės ir ES remiamos politikos kontekstas ir Programos „padėtis“ kelia susirūpinimą dėl Lietuvos galimybių įgyvendinti įsipareigojimus, kuriems, beje, Lietuva yra pritarusi ir remia, tačiau naujuoju strateginio valdymo modeliu iš esmės paneigiamas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo problemos daugialypiškumas, daugiadiscipliniškumas, ES pabrėžiamas visaapimantis, įrodymais pagrįstas ir subalansuotas požiūris Lietuvoje psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo problemą paliekant galimai (ne)spręsti atskiriems sektoriams savarankiškai, nebelieka koordinavimo pagrindo.

Programos tikslams, uždaviniams ir kryptims įgyvendinti buvo parengtas ir Vyriausybės patvirtintas 3 metų trukmės tarpinstitucinis veiklos planas, kurį įgyvendina 19 ministerijų ir joms pavadžių institucijų. Institucijų vykdomų priemonių įgyvendinamas finansuojamas biudžeto bei ES struktūrinės paramos lėšomis.

Siūlomos priemonės. Siūloma Programos nuostatas transformuoti į Nacionalinę darbotvarkę, kuri bus ir toliau vykdoma psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlos ir paklausos mažinimo veiklas įgyvendinančių institucijų, pasitelkiant patobulintus valdymo ir koordinavimo mechanizmus. Taip pat siūloma pavesti Departamentui iki 2021 m. gruodžio 31 d. parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei Nacionalinės darbotvarkės projektą ir paskirti Departamentą Nacionalinės darbotvarkės įgyvendinimo koordinatoriumi. Departamentas yra Vyriausybės įstaiga, kuriai Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 70¹ straipsniu yra pavesta rengti valstybines narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos programas, kontroliuoti ir koordinuoti jų įgyvendinimą.

Priemonių kaštai. Nutarimo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Nauda visuomenei. Šiuo sprendimu bus užtikrinta ir išlaikyta tęstinė, nuosekli ir ilgalaikė valstybės politika narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos srityse, bus užtikrinta JT bei ES strateginiuose narkotikų politikos dokumentuose pabrėžiama visaapimanti, integruota, subalansuota, įrodymais pagrįsta psichoaktyviųjų medžiagų politika, nukreipta į žmogaus sveikatą ir gerovę (*human centred approach*).

Projektas atitinka Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

Projektu neperkeliami ir neįgyvendinami ES teisės aktai ar kai kurios jų nuostatos.

Projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma nerengiama.

Teikiamas Projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje TAIS.

Projektą parengė Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento (direktorius dr. Renaldas Čiužas) Stebėsenos ir analizės skyriaus (vedėja Lina Jurgelaitienė) patarėja Jurgita Žilinskaitė, tel. 870668097, el. p. jurgita.zilinskaite@ntakd.lt. ir vyriausioji specialistė Regina Levickienė, tel. 870668098, el. p. regina.levickiene@ntakd.lt.

Prašome Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos šį Projektą teikti svarstyti tarpinstituciniame pasitarime.

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos klausimais rengimo ir Nacionalinės darbotvarkės įgyvendinimo koordinatoriaus paskyrimo“ projektas, 1 lapas.

2. Papildoma informacija dėl Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos klausimais reikalingumo ir jos rengimo koncepcijos, 2 lapai.

Sveikatos apsaugos ministras

Aurelijus Veryga

Jelena Talačkienė, tel. (8 5) 219 3315, el. p. jelena.talackiene@sam.lt